

Рецензія
на дисертаційну роботу Торопової Владислави Ігорівни на тему:
«Забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного
транспорту в умовах цифрової економіки», що подана на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»
(галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки)

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Забезпечення сталого розвитку підприємств залізничного транспорту в період сьогоденних масштабних трансформаційних процесів, що панують на світовій арені в постіндустріальну епоху, потребує провадження системних інноваційних зрушень переважно за рахунок реалізації проєктів цифрової перебудови. Від своєчасності, активності та якості інноваційних процесів залежить конкурентоспроможність залізничних підприємств в майбутньому, оскільки саме інноваційна діяльність є рушійною силою для забезпечення їх повномасштабного переходу до інноваційної моделі економічного зростання та досягнення прогресивних змін в системі функціонування підприємств залізничної галузі. Тому, наукове опрацювання питання щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах цифрової економіки наразі є досить актуальним та викликає суттєвий інтерес науковців до даної тематики.

У дисертаційній роботі поглиблено концептуальні засади, удосконалено методичні підходи і практичні положення щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах цифрової економіки, що сприятиме реалізації прогресивних трансформацій на підприємствах галузі. Запропоновані авторкою інструменти забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту дозволять сформувати ефективну екосистему генерування і продукування інноваційних рішень та якісно підвищити результативність інноваційних процесів.

Враховуючи визначене вище, вважаю тему дисертаційної роботи актуальною, своєчасною та такою, що відповідає вимогам сьогодення і потребам підприємств залізничного транспорту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами

Наукові результати і висновки дисертаційного дослідження використано при виконанні ініціативної науково-дослідної роботи на базі Українського державного університету залізничного транспорту за темою «Забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту України в умовах трансформації середовища» (номер державної реєстрації № 0121U110459), де автором розкрито теоретичні положення інноваційної діяльності в умовах цифровізації, запропоновано концептуальний підхід до забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту, розроблено методичний підхід до оцінки послідовності впровадження роботизованих

технологій, а також розкрито інтелектуальну систему кадрового забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту.

Дисертація виконувалася відповідно до основних положень Стратегії АТ «Укрзалізниця» на 2019 – 2023 роки (затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 591-р), Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р), Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення та висновки дисертаційної роботи отримані в результаті використання системи загальнонаукових, спеціальних методів і прийомів дослідження, а саме: порівняльного аналізу і графічного методу, систематизації і класифікації, логіко-діалектичного, абстрактно-логічного, структурно-функціонального, морфологічного аналізу, експертного і розрахунково-аналітичного.

Висновки є логічним завершенням і загальним підсумком здійснених авторкою досліджень. Зміст дисертації Торопової В. І. свідчить про достатнє володіння дисертанткою методами економічних досліджень, що дозволило їй здійснити глибокий аналіз тенденцій інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту і виявити існуючі протиріччя, розширити теоретичні положення інноваційної діяльності та розробити дієвий теоретико-методологічний базис забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах цифрової економіки.

Дослідження насичене ілюстративним та табличним матеріалом, що полегшує сприйняття роботи, а також свідчить про обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, зроблених авторкою.

Про значний рівень обґрунтованості положень дисертації дозволяють стверджувати нижче зазначені її теоретичні та прикладні розробки, пропозиції і висновки.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, розкрито сутність наукової задачі та проаналізовано сучасний стан її вирішення, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано наукову новизну й практичне значення отриманих результатів. Обрана мета дослідження відповідає його темі, чітко сформульована, конкретизована у наукових задачах, що дозволило логічно побудувати структуру роботи.

У першому розділі «Передумови забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту в контексті цифровізації»: виконано аналіз тенденцій і протиріччя інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту, ідентифіковано проблеми їх діяльності і невідповідність тенденцій розвитку глобальним інноваційним трендам (стор. 31-67); досліджено світові технологічні зміни, ідентифіковано перспективні технології, що формують основу інноваційних цифрових змін в економіці, у т. ч. і у сфері залізничних

перевезень, що створило основу для періодизації процесів цифрової трансформації підприємств залізничного транспорту (стор. 68-96); вивчено теоретичні аспекти організації інноваційної діяльності, зокрема досліджено зміст і характерні риси понять «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційний процес», еволюцію моделей інноваційного процесу і на цій основі визначено принципи організації інноваційної діяльності в умовах цифровізації, розкрито складові інноваційного процесу, пріоритетні зони цифровізації інноваційної діяльності і фактори забезпечення її ефективності (стор. 97-123).

У другому розділі «Теоретико-методичні основи забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах цифрової економіки» запропоновано концептуальний підхід до забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту, що представлений цільовою матрицею інноваційного зростання підприємств галузі в межах дуального простору забезпечення та реалізації інноваційної діяльності, а також враховує імперативи зростання постіндустріальної економіки (стор. 127-152); розкрито зміст наукової категорії «стратегія інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту», її основні види та підходи до формування і запропоновано модель стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств залізничного транспорту, що сформована на основі синтезу системного, синергетичного і рефлексійного підходів і передбачає створення інтелектуально-координаційного відділу та реалізацію координаційно-рефлексивного механізму управління інноваційною діяльністю (стор. 153-178); запропоновано методичний підхід до оцінювання послідовності впровадження роботизованих технологій на підприємствах залізничного транспорту і проведено оцінювання перспективних технологічних рішень (стор. 179-206).

Третій розділ «Формування організаційно-економічних положень реалізації інструментів забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту» присвячено: формуванню інтелектуальної системи кадрового забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту (стор. 209-241); дослідженню еволюції маркетингових комунікацій, змісту даного поняття і ключових видів, розробленню підходу до формування системи маркетингових комунікацій на підприємствах залізничного транспорту, в основу якого покладено інструмент лідогенерації (стор. 242-268); формуванню механізму реалізації інноваційних проєктів екоіндустріального симбіозу на підприємствах залізничного транспорту, впровадження якого сприятиме ефективній реалізації інноваційних проєктів екологічної модернізації підприємств залізничної галузі (стор. 269-299).

За сукупністю та рівнем викладення наукових положень дисертаційну роботу Торопової Владислави Ігорівни можна оцінити як закінчене дослідження з вагомими науковими результатами, які є достатньо обґрунтованими та достовірними.

Наукова новизна, отримана в дисертаційній роботі

1. З метою формування адекватної умовам функціонування моделі інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту Тороповою В. І. розвинуто теоретичні положення інноваційної діяльності на підприємствах залізничного транспорту шляхом визначення принципів організації інноваційної діяльності в умовах цифровізації, включення польової стадії інноваційного процесу та встановлення пріоритетних зон цифровізації інноваційної діяльності підприємств галузі і факторів забезпечення її ефективності (стор. 116-123).

2. Удосконалено концептуальний підхід до забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту, в межах якого виділено цільову матрицю інноваційного зростання підприємств галузі і враховано цифрові, роботизовані, інтелектуальні та екологічні імперативи зростання постіндустріальної економіки (стор. 144-152).

3. Задля досягнення узгодженості управлінських рішень та підвищення їх якості на етапах діагностики середовища, створення пулу інновацій, відбору пріоритетних інноваційних проєктів, розробки моделі «виконавця», формування портфелю інноваційних проєктів та їх реалізації авторкою сформовано модель стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств залізничного транспорту, що ґрунтується на положеннях системного, синергетичного і рефлексійного підходів і передбачає створення інтелектуально-координаційного відділу та реалізацію координаційно-рефлексивного механізму управління інноваційною діяльністю (стор. 166-177).

4. Зважаючи на поширення змішаного формату організації праці в процесі реалізації інноваційних проєктів здобувачкою запропоновано інтелектуальну систему кадрового забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту, що ґрунтується на засадах флексибілізації її кадрової, соціальної та інформаційної складових (стор. 223-241).

5. Запропоновано підхід до формування системи маркетингових комунікацій на підприємствах залізничного транспорту, що ґрунтується на впровадженні лідогенерації (стор. 253-263) і розкриває принципи та інструменти її реалізації (стор. 263-268).

6. З метою реалізації інноваційних проєктів екологічної модернізації підприємств залізничної галузі, підвищення рівня їх ресурсної безпеки та екологічної відповідальності Тороповою В. І. сформовано механізм реалізації інноваційних проєктів екоіндустріального симбіозу на підприємствах залізничного транспорту, що ґрунтується на засадах циркулярності та розкриває суб'єктів і зміст симбіотичних зв'язків (стор. 294-299).

7. Розвинуто періодизацію процесів цифрової трансформації підприємств залізничного транспорту шляхом відображення еволюційних змін в системі інструментів та технологій реалізації цифрових перетворень на підприємствах залізничної галузі та виділення таких еволюційних етапів, як хаотичне впровадження розрізнених цифрових рішень, локальне застосування цифрових технологій для вирішення окремих операційних проблем,

систематичне та комплексне впровадження цифрових рішень, цифровий симбіоз та коадаптація суб'єктів, технічних систем і технологічних рішень підприємств залізничного транспорту (стор. 68-96).

8. Удосконалено методичний підхід до оцінювання послідовності впровадження роботизованих технологій на підприємствах залізничного транспорту, який передбачає поетапний розрахунок комплексного показника, в основі якого індикатори оцінювання ефективності експлуатації робототехніки за стратегічною, економічною, техніко-технологічною, екологічною та соціальною складовими (стор. 182-206).

Особистий внесок здобувачки

Усі результати отримано дисертанткою особисто або за безпосередньої участі. Дисертаційна робота є завершеним дослідженням, виконаним авторкою самостійно відповідно до програми спланованих, проведених і узагальнених досліджень.

Практичне значення отриманих результатів

Розробки та рекомендації дисертаційної роботи є теоретико-методологічним базисом та інструментарієм формування екосистеми генерування та впровадження інноваційних рішень на підприємствах залізничного транспорту, що дозволить підвищити результативність інноваційної діяльності та забезпечити інноваційний розвиток підприємств галузі в умовах цифровізації економіки.

Результати дисертаційного дослідження отримали практичне застосування. Зокрема пропозиції щодо формування інтелектуальної системи кадрового забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту використано в діяльності виробничого підрозділу «Моторвагонне депо «Харків» регіональної філії «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця» (акт про впровадження № 21/07 від 15 червня 2023 р.), механізм реалізації інноваційних проектів екоіндустріального симбіозу на підприємствах залізничного транспорту використано в діяльності структурних підрозділів філії «Центр з будівництва та ремонту колії» АТ «Укрзалізниця» (акт про впровадження № 311/79 від 29 червня 2023 р.), методичний підхід до оцінки послідовності впровадження роботизованих технологій впроваджено в діяльність структурного підрозділу «Служба організації та проведення закупівель регіональної філії «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця» (акт про впровадження № НХ-ПЗ/71 від 18 серпня 2023 р.).

Теоретичні та практичні розробки, запропоновані в дисертації, використовуються в навчальному процесі Українського державного університету залізничного транспорту при викладанні дисциплін «Інноваційний розвиток підприємств», «Економіка і організація інноваційної діяльності», «Інтелектуальний бізнес», «Економіка роботизованих технологій», «Управління проектами» і при виконанні кваліфікаційних робіт, що підтверджується актом

впровадження від 15 травня 2023 р.

Мова і стиль дисертаційної роботи

Робота написана чітко, грамотно, виразно, строгою науковою мовою. Наукова новизна, висновки, пропозиції і рекомендації мають достатній рівень обґрунтованості, супроводжуються методичним і статистичним матеріалом. Стиль викладення матеріалу відповідає вимогам до наукових праць, а зміст роботи висвітлює основні результати наукових досліджень авторки. Суттєвих зауважень щодо правопису немає. У дисертації та наукових публікаціях Торопової В. І. відсутні порушення академічної доброчесності.

Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах

Теоретичні положення та методичні рекомендації, викладені в дисертації, знайшли достатнє висвітлення в опублікованих за темою дослідження наукових працях.

Результати наукових досліджень та рекомендації висвітлено в 20 наукових працях, серед яких: 1 колективна монографія; 7 статей у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття у наукових періодичних виданнях інших держав; 11 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг наукових праць складає 5,1 друк. арк., з них особисто автору належать 4,2 друк. арк.

Основні положення і результати дослідження пройшли апробацію на 8 Міжнародних і 3 Всеукраїнських науково-практичних конференціях: Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика (Харків, 2019); Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи (Львів, 2019); Актуальні проблеми менеджменту, фінансів та публічного управління в сучасних глобалізаційних процесах (Ірпінь, 2020); Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика (Харків, 2020); Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання (Харків, 2020); Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика (Харків, 2021); Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання (Харків, 2021); Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні (Вінниця, 2022); Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика (Харків, 2022); Економіка та підприємництво в умовах сучасних викликів (Житомир, 2023); Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика (Харків, 2023).

Структура та зміст дисертаційної роботи

Дисертація Торопової В. І. складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи

становить 370 сторінок, у т. ч. основний текст займає 234 сторінки. Матеріали дисертації проілюстровано 69 рисунками, 37 таблицями та містять 6 додатків. Список використаних джерел налічує 406 найменувань.

Логіка дисертаційного дослідження підпорядкована поставленій меті та завданням, визначає структуру роботи. Структура дисертаційної роботи узгоджується з назвою, метою та завданнями дослідження, її оформлення відповідає чинним вимогам, наукові положення викладено конкретно, логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень проблеми.

Проведене дисертанткою дослідження свідчить про широку обізнаність авторки з науковими працями вітчизняних і закордонних науковців, якими вивчалися питання забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту.

Розроблені авторкою теоретичні положення, методичні підходи і практичні рекомендації деталізовані здобувачкою і в більшості доведені до рівня практичного використання.

Окремі дискусійні питання і зауваження

Незважаючи на вагомість отриманих наукових результатів для вирішення проблеми забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах цифрової економіки, роботі притаманні певні дискусійні положення, що полягають в наступному:

- робота мала б ще більше переваг, якби запропонованому здобувачкою концептуальному підходу до забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту (стор. 148-152) передувала авторська методика оцінювання рівня інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту;

- розкриваючи в пункті 2.3 (стор. 179-206) дисертаційної роботи методичне забезпечення процесу роботизації підприємств залізничного транспорту, варто було зупинитися й на дослідженні світового ринку робототехніки, призначеної для потреб підприємств залізничного транспорту.

- викликають науковий інтерес ті пропозиції дисертантки, що стосуються удосконалення інтелектуальної системи кадрового забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту (стор. 234-241). Однак робота мала б ще більше переваг, якби в рамках цих положень було розкрито особливості організації та оплати праці працівників в змішаному форматі організації праці в процесі реалізації інноваційних проєктів;

- позитивне враження справляє розкритий на стор. 294-299 механізм реалізації інноваційних проєктів екоіндустріального симбіозу на підприємствах залізничного транспорту. Робота істотно виграла б якби ці пропозиції здобувачки було доповнено інструментами формування сприятливого інституційного середовища для реалізації інноваційних проєктів екоіндустріального симбіозу на підприємствах галузі.

Втім, зазначені дискусійні положення і зауваження не зменшують

вагомості наукових результатів дослідження та загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Торопової Владислави Ігорівни «Забезпечення інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах цифрової економіки» повністю відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», заслуговує позитивної оцінки, а здобувачка, Торопова Владислава Ігорівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки).

Рецензент:

професор кафедри «Економіка та управління виробничим і комерційним бізнесом» Українського державного університету залізничного транспорту Міністерства освіти і науки України,
д.е.н., професор

Мирослава КОРИНЬ

Особистий підпис
засвідчую _____ 20__ р.
Завідуючий канцелярією
УкрДУЗТ

Мирослава Коринь

[Handwritten signature]